

En opalletares äventyr i

Australien

av Lennart Säfbom

Efter 30 timmars flygresa och ett spännande dagsuppehåll i Hongkong, landade jag i Brisbane, huvudstad i delstaten Queensland i Australien. En dag går åt för anpassning till tidsskillnaden och den 30-gradiga värmen. Sedan köper jag en begagnad bil, som nogrustas och genomgås, samt övrig utrustning och proviant

På väg mot opalfyndigheterna i Nordvästra Queensland

till min 2-månaders expedition där jag körde 1300 mil, mest på dåliga inlandsvägar.

Min första destination blev opalfältet Lightning Ridge i New South Wales, som mest är känt för sina svarta opaler. Bilen, som kostade c:a 8000:-

Gruva vid 4-mile field, lightning Ridge, NSW.

Handsänkning av opalgruvschakt, Lightning Ridge.

sattes på hårda prov redan från början, men den visade sig vara värdig bushen. Den tog mig de 90 milen till Lightning Ridge på 3 dagar trots skyfall och översvämmade vägar.

Det var här, på Opalfältet Lightning Ridge, som jag år 1972 hade börjat mitt liv som opalletare. Jag drabbades av opalfeber, men opalerna, den enda medicinen mot den febern, var inte lätta att hitta. På den tiden grävde jag mig ibland ner 20 meter eller mer

Under jord, Lightning Ridge.

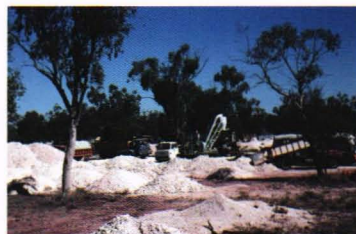
med hacka, spade och en enkel handvinsch för att veva upp sten och jord med. Jag drev tunnlar hundratals meter, oftast utan att hitta någonting av värde. Men så, någon lycklig dag, kunde det hända att jag hackade i något som lät som

glas. Med darrande händer och bultande hjärta och i stearinljusets sken, undersökte jag mitt fynd. En färgskimrande svart opal hade äntligen hittats efter månaders slit i gruvorna.

Fyndet gjorde att jag fick förnyad kraft och råd att gräva vidare en tid i väntan på det riktigt "stora" fyndet som jag "visste" låg och väntade någonstans i jorden.

Lightning Ridge grävde jag några år med växlande framgång. Jag lärde mig även konsten att slipa opaler där. Då de egna gruvorna inte alltid producerade opal, kunde jag på det viset hanka mig fram genom att slipa åt andra som haft större framgång i gruvorna.

Den här gången hade jag inte tid att stanna i Lightning Ridge mer än ett par dagar. Jag hälsade på hos gamla vänner och tittade på vad som fanns kvar av mina tidigare gruvor och lägerplatser. Nej, jag var ivrig att komma iväg till mina nyare inmutningar och gruvor i nordvästra Queenslands ödemarker.

Maskine opalbrytning, Cookeran Field. 1997.

Lightning Ridge är i dag en opalstad där tusentals lycköskare från hela världen letar- eller gör

Från Lightning Ridge.

affärer med opaler eller lever av olika turismnäringar. Där finns numera affärer, banker, hotell, bensinstationer m.m. Man kan med andra ord leva ganska komfortabelt där idag. Nu för tiden har också opalbrytningen på de större fälten i hög grad mekaniserats.

Guld-nuggets från Palmer River.

Annat gäller för Queenslands ödemarker dit jag nu styrde kosan. Där måste jag noga planera för både vatten, bensin och proviant. På kartor markerar jag var vatten och förnödenheter kan gå att få tag på och jag fyller upp bilen där jag kan. Vid tidigare expeditioner, då jag ibland varit ensam i månader i ödemarken och prospekterat efter nya opalfyndigheter, har jag även fått ta till vara den föda som den karga naturen haft att erbjuda, ex vis reptiler, fågelägg, frukter, rötter, gräshoppor, larver etc.

Vid sidan av Lightning Ridge har jag även grävt och prövat

lyckan på många kända större opalfält såsom White Cliffs i New South Wales, Andamooka, Cober Peedy och Mintabie i South Australia. Där har jag huvudsakligen letat efter de ljusa opalvarianterna. Med åren har jag dock framförallt kommit att intressera mig för opalfyndigheterna i Queensland.

Dessa fält är ofta små och utspridda över väldiga områden. Härifrån kommer de olika varianterna av boulderopal, en

Opalförande sedimentär konglomerat, Andamooka.

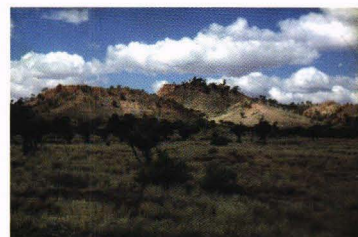
opaltyp som jag tycker är särskilt spännande både att gräva efter och att slipa. Boulderopalen med sina briljanta färger och varierande mönster gör varje sten, efter slipning helt unik och personlig.

Vid prospekteringsexpeditioner i Queensland har jag även

gjort en del nya fynd av boulderopal i områden där opal tidigare inte hittats och tagit upp inmutningar där. Dit var jag nu på väg. I flera dagar körde jag över de ödsliga vidder som ibland kallas "The Outback" eller "Never Never Land". Landskapen är enorma med vida horisonter och stekande hetta. Jag mötte sällan något

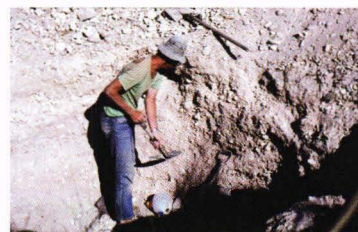
fordon, och hände det, så stannade man till och talades vid om vägnas beskaffenhet och vädret eller var vatten fanns att få tag på. Detta kunde vara livsviktig information. Jag har själv blivit stående i öknen och när vattnet tagit slut fått dricka bilens rostiga kylarvatten, samt slickat dagg och kramat och destillerat växtsafter för att överleva.

Efter att ha besökt en del mindre opalgrävningar på vägen och hälsat på hos vänner och grävarkompisar, kom jag så en afton äntligen fram till min bästa inmutning och gruva. Den

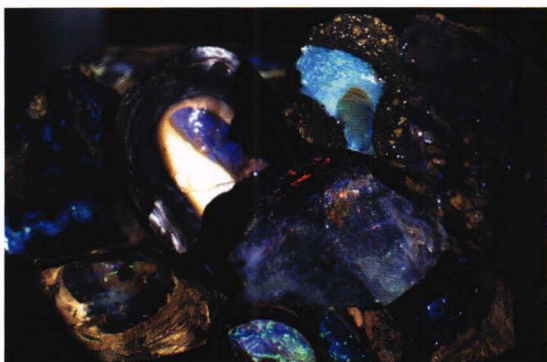

Opalförande sandstensformationer North West Queensland

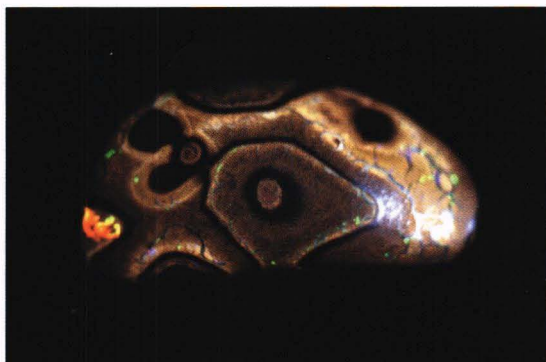
ligger mycket isolerat till i ett rött sandstensmassiv. Grävningarna hade fått vara i fred under de fyra år som gått sedan jag senast var där. Utrustning och en del proviant som jag lämnat kvar var intakt. Efter att ha rensat gruvgångarna från

På jakt efter Boulder-Opal i Queensland

Rå Boulder-opal varianter från olika fyndorter i Queensland

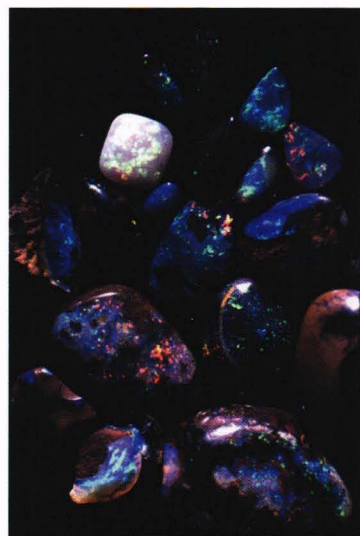
Boulder-opal, Bildopal, Little Wounder Mine, Queensland.

fladdermöss, ormar och insekter, var det bara att sätta igång att gräva vidare där jag slutat sist.

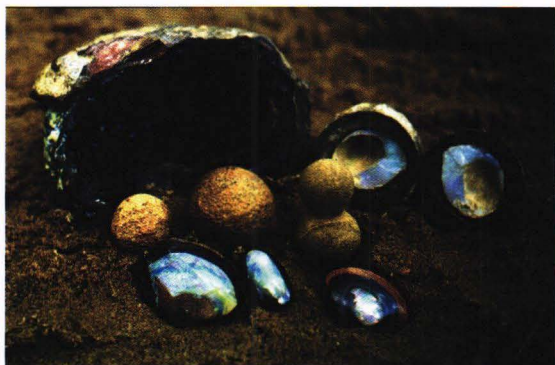
Denna gruva, som belönat mig med fina opaler under många år, har jag gett namnet "Lilla undrets gruva". Här grävde jag nu intensivt i fyra veckor och hittade en del bra råopal. Från ett 4 meter djupt schakt grävde jag horisontella gångar i ett opalförande lerlager. Ädelopalen, som är en form av vattenhaltig kiselsyra, förekommer här i håligheter och som sprickfyllnader i klumpar och noder, s.k. "ironstone-boulders" eller

ibland som opaliserande fossil, t.ex. musselskal. Här, mitt i de centrala australiska öknarna, låg för miljontals år sedan ett stort inlandhav.

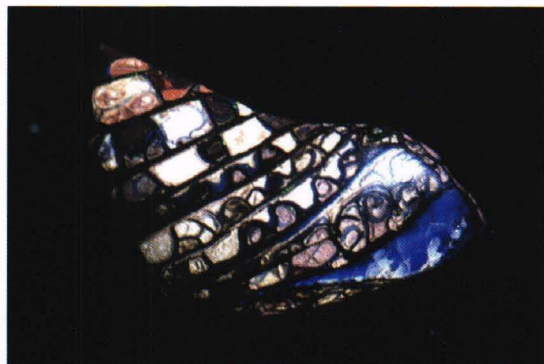
Den här gången gjorde jag även ett mycket märkligt nyfynd i närheten av mina tidigare grävningar. I slutningen av en sandstensformation hittade jag en opaliserad trädstam som delvis exponerats av erosionen i ett horisontellt lerlager i sandstenen. Här drev jag en tunnel och följde den opaliserade stammen. Jag bröt upp den och undersökte bitarna i stearinljusets sken. Här och där gnistrade det till av ädelopal.

Opaler från olika fyndorter i Australien.

Boulder opals "Towah nuts", Yowah opalfield, Queensland

Boulder opal, "Bildsten", Queensland.

Efter några meters grävning tog dock stammen slut.

Uppmuntrad av vad jag funnit fortsatte jag att hacka mig längre in i leran under sandstenstaket. Plötsligt slår jag åter hackan i något hårt. Jag arbetade loss ett stycke och tog ut det i solskenet. Det var en svart avlång klump, kanske opaliserat trä, som jag slog itu med hackan. Vilket fynd!! Vibrerande regnbågsfärger i otroliga mönster. Jag hade aldrig tidigare under mina år med opaler sett något liknande. Så annorlunda och spännande och med mönster och färger i rent otroliga kombinationer. Jag grävde fram sammanlagt ett 40-tal klumpar av detta speciella material. Bitarna låg ganska väl samlade, kanske hade de hört ihop i en opaliserad trädstam. Trots ihärdigt grävande lyckades jag inte hitta mer av denna märkliga opaltyp.

Efter avslutat dagsverke i gruvan gick jag i kvällningen upp till lägerplatsen, som är vackert belägen högt uppe på en sandstensplatå som höjer sig över det vidunderliga landskapet. En svalkande vind blåste där uppe, solen var på väg ner och målade himmel, platåberg och klippor eldröda. De ettriga flugorna försvann, cikadorna stämde upp sin nattkonsert och papegojorna slogs om de bästa sovplatserna bland klipporna. Ensam i stillheten, hundratals mil från städernas larm, kunde jag här få uppleva en alldeles speciell känsla av både överklighet och frihet.

Jag tillagade min mat vid lägerelden medan jag betraktade en grupp klippkängurur som sökte sig bort mot vattenhållet. Sedan satt jag under Södra Korsets gnistrande stjärnhimmel. Knäppte på radion med nyheter från en värld som verkade mer avlägsen än stjärnorna.

Brev och kort skrevs i lyktans sken till familj och vänner på andra sidan klotet. Jag tänkte länge på mina nyfunna opalklumpar innan jag somnade och drömde om vilka hemligheter som slipningen senare skulle framlocka ur dess inre.

Efter detta grävuppehåll körde jag norrut mot guldfälten vid Palmer River som ligger i djungelområdena vid Cape York i nordligaste Queensland. Bilen var utrustad med luftkonditionering, vilket var skönt i hettan och dammet. Bortsett från de vanliga problemen, som att jag kör fast, eller ett och annat skorpion- och insektsbett, så råkar jag här ut för en lite obehagligare händelse. Jag hade börjat närma mig en stad som heter Hugenden och ser då några människor på vägen och en totalkvaddad bil i diket. Det är fem ungdomar, chockade, blodiga och en av dem med armen söndertrasad. Jag stannar och hjälper till med förband så gott det går. När vi sedan kör de 6 milen mot staden hör jag från baksätet, där fyra av dem sitter, någon som viskande föreslår att de ska slänga av mig och ta över bilen. Jag säger då högt att jag meddelat vår belägenhet över radion och att läkare nu var på väg för att

möta oss. Detta fick dem att lugna ner sig. Men jag hade bara bluffat. Jag hade ingen kommunikationsradio i bilen. I staden tog "flygande doktorn" och polis vid. Den kvaddade bilen var stulen.

Väl framme vid Palmer River vaskade jag guld hos Åke, en man från Blekinge som vigtt sitt liv åt guldgrävandet. Jag hade träffat honom första gången redan 1980, då jag själv vaskade fram ett halvt kilo guld vid Palmerfloden. Här får man inte vara rädd för bitande insekter, ormar eller krokodiler.

Efter många ensliga mil söderut var jag åter i Brisbane och på väg hem. Bilen, vars däck nu var utslitna men i övrigt var i bra skick, såldes för 500 dollar. Det var en händelserik resa med många återseenden av både platser och vänner och råopal hittade jag för några års slipande. Opaläventyren kan återupplevas genom solheta diabilder i vintermörkret.

Den "nya" opaltypen visade sig vid slipningen hemma i Hjortkvarn överträffa mina förväntningar. Materialet visade sig vara så annorlunda att man kanske kan tala om en helt nyupptäckt variant av boulderopal, lite svår att beskriva. I en, vanligen mörk eller svart hård matrix ligger briljanta spektralfärger inbäddade, som bildar märkliga fantasifulla mönster som liknar bilder eller tecken, som ett slags "opalkonst".